

Міністерство освіти і науки України  
Національний технічний університет  
«Дніпровська політехніка»

Кафедра екології та технологій захисту навколишнього середовища



**СИЛАБУС**  
**навчальної дисципліни**

«Природоохоронний нагляд та контроль»

Галузь знань .....	10 Природничі науки
Спеціальність .....	101 Екологія
Освітній рівень .....	Перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма .....	«Екологія»
Статус .....	обов'язкова
Загальний обсяг .....	3,5 кредитів ЄКТС (105 годин)
Форма підсумкового контролю .....	диференційований залік
Термін викладання .....	7-й семестр (13, 14 чверті)
Мова викладання .....	українська
Викладач .....	доц. Матухно Олена Вікторівна

Силабус призначено для допомоги опанування студентом навчального контенту з дисципліни, підготовки та проходження контрольних заходів.

Дніпро  
НТУ «ДП»  
2022

**Опис навчальної дисципліни.****Назва:** «Природоохоронний нагляд та контроль»**Код:** С1**Галузь:** 10 «Природничі науки»**Тип:** обов'язкова**Кількість встановлених кредитів:** 3,5**Курс:** 4-й**Семестр вивчення:** 7-й**Рівень вищої освіти:** Бакалавр**Кількість годин:** 105**Викладач:**

- Матухно Олена Вікторівна, доцентка, кандидатка технічних наук, доцентка кафедри екології та технологій захисту навколишнього середовища, тел. (056) 745-50-44, <https://ecology.nmu.org.ua/ua/Personal/Matukhno.php>, e-mail: Matukhno.O.V@nmu.one.

**Результати навчання.**

Уміти формувати запити та визначати дії, що забезпечують виконання норм і вимог екологічного законодавства; визначати порядок застосування законодавчих і нормативних документів у природоохоронному контролі, при оцінюванні екологічного стану об'єктів, ступеню і характеру їх впливу на довкілля, дотримання цими об'єктами вимог законодавства, норм і правил у галузі охорони природи для своєчасного вжиття заходів з усунення виявлених порушень та попередження негативного впливу на довкілля.

**Форми організації занять.**

- Навчальні заняття – лекції.
- Практична підготовка – практичні заняття.
- Самостійна робота – підготовка до навчальних занять.
- Контрольні заходи – виконання контрольних завдань під час практичних занять, виконання комплексної контрольної роботи під час диференційованого заліку.

**Мета вивчення дисципліни** полягає у формуванні системних знань із застосування юридичної відповідальності за екологічні правопорушення, алгоритмів здійснення природоохоронного нагляду та контролю, теоретичних знань та практичних навичок оцінки якості навколишнього середовища, виявлення і запобігання порушенням вимог законодавства суб'єктами господарювання, а також розрахунків збитків, заподіяних навколишньому природному середовищу.

**Календарно-тематичний план.**  
Тематичний план та розподіл обсягу часу з дисципліни  
**«Природоохоронний нагляд та контроль»**

Курси, чверті	Тижні (13 тижнів)	Види, тематика навчальних занять, шифри та зміст результатів навчання за дисципліною	Обсяг, години		
			аудит.	самос- тійна	разом
4 курс, 1,2 чверті		Лекції			
	1-3	Тема 1. Правові засади природоохоронного нагляду та контролю. Головні проблеми охорони природи і природокористування. Мета і основні принципи державного природоохоронного нагляду та контролю. Поняття екологічного контролю (нагляду). Екологічний аудит. Види перевірок, організація і порядок здійснення державного екологічного контролю. Форми і методи екологічного контролю (нагляду). Правові підстави створення державної екологічної інспекції, її структура, статус, завдання, функціональні обов'язки та права	6		
	4-6	Тема 2. Основні принципи державного екологічного нагляду Концепція реформи системи державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього середовища. Види державного екологічного нагляду. Об'єкти державного екологічного нагляду. Основні принципи та порядок здійснення державного екологічного нагляду. Повноваження та обов'язки органу державного нагляду (контролю). Правовий статус суб'єкта господарювання при здійсненні державного нагляду (контролю).	6	26,5	52,5
	7	Контрольні заходи	2		
	8-9	Тема 3. Заходи впливу на порушників природоохоронного законодавства. Адміністративні заходи впливу на порушників природоохоронного законодавства. Дисциплінарні заходи впливу. Припинення дії дозволів на право спеціального природокористування. Обмеження або припинення будівництва або виробничої діяльності. Матеріальна відповідальність за шкоду, завдану екологічними правопорушеннями. Кримінальна відповідальність за екологічні правопорушення	4		
	10-12	Тема 4. Громадський природоохоронний нагляд та контроль Об'єкти і напрямки громадського екологічного контролю. Суб'єкти суспільного екологічного контролю. Громадський екологічний контроль: права і обов'язки. Участь громадських об'єднань у здійсненні громадського екологічного контролю	6		
	13	Контрольні заходи	2		
		Практичні заняття			
	1	Ознайомлення з сайтом державної екологічної інспекції	2		

Курси, чверті	Тижні (13 тижнів)	Види, тематика навчальних занять, шифри та зміст результатів навчання за дисципліною	Обсяг, години		
			аудит.	самос- тійна	разом
		України. Ознайомлення з уніфікованою формою акта, складеного за результатами проведення планового (позапланового) заходу державного нагляду (контролю) щодо дотримання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів		26,5	52,5
	2	Оцінка ступеня ризику від провадження господарської діяльності та визначення періодичності проведення планових заходів державного нагляду	2		
	3	Розрахунок розмірів збитків, заподіяних державі внаслідок забруднення атмосферного повітря	2		
	4	Розрахунок стягнень за збитки спричинені порушенням водного законодавства	2		
	5	Обчислення розміру шкоди, заподіяної зеленим насадженням населених пунктів	2		
	6	Обчислення розміру шкоди заподіяних лісовому господарству	2		
	7	Контрольні заходи	2		
	8	Екологічний контроль небезпечних вантажів	2		
	9	Методика визначення розміру шкоди завданої землі, ґрунтам внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану	2		
	10	Методика розрахунку неорганізованих викидів забруднюючих речовин або суміші таких речовин в атмосферне повітря внаслідок виникнення надзвичайних ситуацій та/або під час дії воєнного стану та визначення розмірів завданої шкоди	2		
	11	Методика визначення збитків, заподіяних внаслідок забруднення та/або засмічення вод, самовільного користування водними ресурсами (внаслідок бойових дій під час дії воєнного стану)	2		
	12	Методика визначення збитків, заподіяних навколишньому природному середовищу в межах територіального моря, виключної морської (економічної) зони та внутрішніх морських вод України в Азовському та Чорному морях	2		
	13	Контрольні заходи	2		
Контроль підсумковий, 2 чверть – залік		Разом	52	53	105
		Лекції	26	26,5	52,5
		Практичні заняття	26	26,5	52,5

### **Заплановані види навчальної діяльності та методи викладання.**

Лекції – ілюстративно-наочне навчання (пояснення, розповідь, бесіда, мультимедійна презентація).

Практичні заняття – практичні методи навчання (виконання практичних робіт, підготовка звітів до їх захисту) та словесні методи навчання (пояснення).

Самостійна робота – словесні та практичні методи навчання (індивідуальні контрольні вправи – особистісно-орієнтовані з елементами дистанційної форми).

Використовується комп'ютерне та мультимедійне обладнання. Дистанційна платформа Moodle.

**Результати вивчення дисципліни.** Очікувані результати освоєння дисципліни зводяться до наступних навичок і умінь:

- знати природоохоронне законодавство та нормативно-правову базу України з питань екологічного нагляду та контролю;
- знати види, форми і методи природоохоронного нагляду та контролю;
- знати порядок здійснення державного природоохоронного нагляду та контролю;
- знати заходи впливу на порушників природоохоронного законодавства;
- знати форми участі громадських об'єднань у здійсненні громадського природоохоронного нагляду та контролю

### **Література для вивчення дисципліни**

#### **Базова**

1. Пилипович О. Екологічний контроль та екологічне інспектування: навчально-методичний посібник. – Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2019. – 122 с.
2. Лосєва І.Д., Тимощук М.О., Грудев П.Х. Конспект лекцій з дисципліни «Екологічний контроль». – Одеса: ОДЕКУ, 2018. – 85 с.
3. Проект Закону про державний екологічний контроль №3091 від 19.02.2020 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4\\_1?pf3511=68186](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68186)
4. Наказ Мінекоенерго від 26.11.2019 № 450 «Про затвердження Уніфікованої форми акта, складеного за результатами проведення планового (позапланового) заходу державного нагляду (контролю) щодо дотримання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів» від 27.12.2019 №1293/34264. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1293-19#Text>
5. Екологічне право України. Особлива частина: навч. посіб. / О. М. Шуміло (кер. авт. кол.), І. В. Бригадир, В. А. Зуєв та ін.. - МВС України, Харків: нац. ун-т внутр. справ. – 2-ге вид., змін. / за заг. ред. О. М. Шуміла. – Харків, 2017. – 384 с.
6. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 5.04.2007 р. № 877-V (зі змінами). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16#Text>
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. №182 «Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів Державною екологічною інспекцією». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/182-2019->

%D0%BF#Text

8. Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 27.02.2002 р. №88 «Про затвердження Положення про громадських інспекторів з охорони довкілля». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0276-02#Text>
9. Розпорядженням КМУ від 31.05.2017 р № 616 «Про схвалення Концепції реформування системи державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616-2017-%D1%80#Text>
10. Постанова КМУ від 09.09.2020 р. №802 «Про утворення міжрегіональних територіальних органів та ліквідацію територіальних органів Державної екологічної інспекції». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/802-2020-%D0%BF#Text>
11. Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 4 квітня 2022 року № 167. Методика визначення розміру шкоди завданої землі, ґрунтам внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0406-22#Text>
12. Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 13.04.2022 р. № 175. Методика розрахунку неорганізованих викидів забруднюючих речовин або суміші таких речовин в атмосферне повітря внаслідок виникнення надзвичайних ситуацій та/або під час дії воєнного стану та визначення розмірів завданої шкоди. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0433-22/print>
13. Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 21.07.2022 р. № 252. Методика визначення збитків, заподіяних внаслідок забруднення та/або засмічення вод, самовільного користування водними ресурсами. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0900-22#Text>
14. Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 19.08.2022 р. № 309. Методика визначення збитків, заподіяних навколишньому природному середовищу в межах територіального моря, виключної морської (економічної) зони та внутрішніх морських вод України в Азовському та Чорному морях. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/RE38589?an=24>  
<https://mepr.gov.ua/news/40169.html>

#### Допоміжна

15. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища», від 25.06.1991р. №1264-ХІІ (зі змінами). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>
16. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7.12.1984 р. №8073-Х (зі змінами). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
17. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 №2341-ІІІ (зі змінами). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
18. Водний кодекс України № 214/95-ВР від 06.06.95 р. (зі змінами). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80#Text>
19. Закон України «Про охорону атмосферного повітря» № 2708-ХІІ від 16.10.92 р. (зі змінами). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2707-12#Text>
20. Закон України «Про рослинний світ», від 09.04.1999 р. № 591-ХІV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/591-14#Text>
21. Закон України «Про тваринний світ» від 03.03.1993 р. № 3041-ХІІ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2894-14#Text>

### **Політика виставлення балів.**

Виставлення балів ґрунтується на об'єктивних критеріях відповідно до «Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти».

Оцінювання навчальних досягнень студентів НТУ «ДП» здійснюється за рейтинговою (100-бальною) та інституційною шкалами, яка також використовується для конвертації (переведення) оцінок мобільних студентів.

*Шкали оцінювання навчальних досягнень студентів*

<b>Рейтингова</b>	<b>Інституційна</b>
90...100	відмінно / Excellent
74...89	добре / Good
60...73	задовільно / Satisfactory
0...59	незадовільно / Fail

Кредити навчальної дисципліни зараховуються, якщо студент отримав підсумкову оцінку не менше 60-ти балів. Нижча оцінка вважається академічною заборгованістю, що підлягає ліквідації відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу НТУ «ДП».

### **Критерії оцінювання.**

Робота оцінюється на **відмінно** (90–100), якщо студент виявив підвищений рівень засвоєння обсягу знань і набуття вмінь, якісно та в повному обсязі виконав завдання. До того ж було підтверджено залучення ним навчального матеріалу на рівні творчого використання; причому завдання виконано ретельно й самостійно, матеріал викладено в логічній послідовності, відсутність мовних помилок, а власні висновки студента відповідають темі практичного завдання.

Робота заслуговує на оцінку **добре** (74–89) в тому разі, коли студент показав оволодіння достатнім обсягом знань і вмінь під час виконання завдання; продемонстрував самостійність в отриманні розрахунково-аналітичних даних, точність і чіткість мови, при цьому в роботі не було зафіксовано помилок, а власні висновки студента відповідають темі практичного завдання.

Робота оцінюється на **задовільно** (60–73), коли в поданому студентом матеріалі виявлено змістові й лексичні помилки, зміст роботи викладено не завжди чітко й логічно, але студент виконав розрахунки та виявив знання й уміння в межах навчальної програми.

Робота заслуговує на оцінку **незадовільно** (0–59) з можливістю її повторного виконання, якщо поданий студентом матеріал не відповідає темі завдання, у ньому допущено принципові змістові й лексичні помилки, розрахунки не здійснено, тобто студент не виявив певних знань і вмінь.

### **Форми оцінювання.**

Поточний контроль:

- лекційні заняття оцінюються шляхом визначення якості виконання контрольних конкретизованих завдань – тестування, опитування;
- практичні заняття оцінюються якістю виконання контрольного завдання.

Підсумковий контроль – виконання комплексної контрольної роботи під час диференційованого заліку.

### **Питання до заліку**

1. Поняття екологічного контролю (нагляду).
2. Мета і основні принципи державного природоохоронного нагляду та контролю.
3. Види перевірок, організація і порядок здійснення державного екологічного контролю.
4. Форми і методи екологічного контролю (нагляду).
5. Правові підстави створення державної екологічної інспекції, її завдання,
6. Функціональні обов'язки та права державної екологічної інспекції
7. Сутність концепції реформи системи державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього середовища.
8. Види державного екологічного нагляду.
9. Об'єкти державного екологічного нагляду.
10. Основні принципи та порядок здійснення державного екологічного нагляду.
11. Правовий статус суб'єкта господарювання при здійсненні державного нагляду (контролю).
12. Адміністративні заходи впливу на порушників природоохоронного законодавства.
13. Дисциплінарні заходи впливу на порушників природоохоронного законодавства.
14. Обмеження або припинення будівництва або виробничої діяльності.
15. Матеріальна відповідальність за шкоду, завдану екологічними правопорушеннями.
16. Кримінальна відповідальність за екологічні правопорушення.
17. Об'єкти і напрямки громадського екологічного контролю.
18. Суб'єкти суспільного екологічного контролю.
19. Громадський екологічний контроль: права і обов'язки.
20. Участь громадських об'єднань у здійсненні громадського екологічного контролю.